

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет журналістики
Кафедра нових медій

Затверджено на засіданні кафедри
Нових медій
факультету журналістики
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 29.08.2025 р.)

Завідувач кафедри_доц. Габор Н.Б._

СИЛАБУС З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Медіантропология»,
що викладається в межах ОПП (ОНП)
третього освітньо-наукового рівня вищої освіти для здобувачів зі
спеціальності 061 – журналістика

Силабус курсу Медіаантропологія

Назва курсу	Медіаантропологія
Адреса викладання курсу	Генерала Чупринки, 49, Львів
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет журналістики, кафедра нових медій
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань – 06 Журналістика, Спеціальність – 061 Журналістика
Викладачі курсу	Габор Н.Б., кандидат філолог наук, напр. «Журналістика», доцент
Контактна інформація викладачів	Nat.gabor@gmail.com
Консультації з курсу відбуваються	Консультації в день проведення лекцій чи в інший день (за попередньою домовленістю). Також можливі онлайн-консультації через FB/електронну пошту викладача.
Сторінка курсу	https://journ.lnu.edu.ua/course/mediaantropologia
Інформація про курс	Дисципліна «Медіаантропологія» є вибірковою дисципліною зі спеціальності 061 - Журналістика для освітньої програми доктор філософії, яка викладається у третьому семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація курсу	Навчальна дисципліна «Медіаантропологія»—це міждисциплінарний курс на межі соціальних комунікацій, медіа студій, філософії, соціології та культури, що фокусується на дослідженні людини в її нерозривному зв'язку з медіасередовищем. У центрі уваги — еволюційний перехід від HomoSapiens до HomoDigital, де цифрові технології перестають бути просто інструментом і стають природним середовищем проживання («цифровою шкірою»).
Мета та цілі курсу	<i>Мета</i> курсу — навчити дослідників бачити за цифрами та алгоритмами живий людський досвід. Аспіранти опанують методики «занурення» у цифрові спільноти, аналізу візуальних нарративів та вивчення медіа як новітніх культурних ритуалів. <i>Цілі:</i> сформуванню розуміння сучасної людини як «гібридної істоти», чия ідентичність та свідомість нерозривно пов'язані з алгоритмами, ШІ та мережами; опанувати ключові концепції (М. Маклюен, Л. Манович) для розуміння медіа як життєвого простору, де реальне та віртуальне більше не розділені; навчитись проводити цифрову етнографію — включене спостереження за онлайн-спільнотами та соціальними мережами та інтегрувати антропологічний підхід у власну наукову роботу.

Література для вивчення дисципліни

Тексти

1. Маршалл Маклюен «Розуміння медіа: зовнішні розширення людини» (база про медіа як продовження тіла) <https://studfile.net/preview/14557567/page:3/>, «Галактика Гутенберга» <https://laboratory.ua/products/galaktyka-gutenberga>.

2. Шеррі Теркл «Alone Together» (критика цифрової самотності). https://www.mediastudies.asia/wp-content/uploads/2017/02/Sherry_Turkle_Alone_Together.pdf

3. Деніел Міллер «The Good Enough Life» (2026) (професійний реалізм та смартфон як дім). <https://www.yumpu.com/en/document/view/67085562/downloadpdf-the-good-enough-life>

4. Лучано Флоріді «The Onlife Manifesto» (філософський фундамент злиття онлайн та офлайн). <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-319-04093-6>

5. Koucheva, VandenBroek, Artz (Eds.) «Anthropology and AI» (2026) (антропологія штучного інтелекту). <https://www.taylorfrancis.com/books/edit/10.4324/9781003532750/anthropology-ai-lora-koucheva-angela-vandenbroek-matt-artz>

6. Ніл Постман «Amusing Ourselves to Death» (критика розважальної культури, актуальна для TikTok-епохи). https://ia801705.us.archive.org/4/items/Various_PDFs/NeilPostman-AmusingOurselvesToDeath.pdf

7. Ольга Тхоржевська «Досвід медіантропології у дослідженні медіавпливу» (український контекст та метод) <https://obraz.sumdu.edu.ua/index.php/journal/article/view/60/59>.

8. Ревуцька М. (2017). «Селфі як феномен масової комунікації». *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціальні комунікації»*, (10), 91-96. <https://periodicals.karazin.ua/sc/article/view/9811>

9. Манович Лев «The Language of New Media» (про логіку бази даних та інтерфейси).

https://dss-edit.com/plu/Manovich-Lev_The_Language_of_the_New_Media.pdf

Відео та лекції

10. ASSA Project «The Global Smartphone: Beyond a youth technology» (етнографія смартфонів у світі). YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=1roZ7ON2gEI> The Global Smartphone: Trailer

https://www.researchgate.net/publication/351365263_The_Global_Smartphone_Beyond_a_youth_technology (окремі дослідження)

https://www.jstor.org/content/oa_book_monograph/j.ctv1b0fvh1 (монографія)

	<p>11. Mustafa Suleyman «What is an AI anyway?» (Що як новий «цифровий вид»). TED: https://www.youtube.com/watch?v=KKNCiRWd_j0</p> <p>12. Sherry Turkle «Connected, but alone?» (візуальний конспект її ключової книги). TED: https://www.youtube.com/watch?v=MtLVCpZiNs&t=84s</p> <p>13. Gillian Tett «An invitation to reexamine your familiar world» (антропологічний погляд на журналістику та фінанси). TED: https://www.ted.com/talks/gillian_tett_an_invitation_to_reexamine_your_familiar_world</p> <p>14. Michael Wesch «The Machine is Us/ing Us» (класичне відео про те, як Web 2.0 змінює нас). YouTube: https://www.youtube.com/watch?v=EJ1pcOV6UXs</p> <p>15. Jaron Lanier «How we need to remake the internet» (про економіку уваги та її вплив на людину). TED: https://www.youtube.com/watch?v=qQ-PUXPVlos</p> <p>16. Daniel Miller «Why We Post» (пояснення, чому люди діляться контентом у соцмережах). YouTube: https://www.youtube.com/watch?v=PK1jnV171VA</p> <p>17. The Social Dilemma (Netflix) — документальний фільм для критичного аналізу алгоритмічного впливу. https://www.youtube.com/watch?v=yGi2YKZZNFg https://www.youtube.com/watch?v=rvg0eY_Ls4Y (трейлер)</p> <p>18. Битва мемів (док.фільм) https://www.youtube.com/watch?v=O5fmlkulUDA&list=PPSV</p>
Тривалість курсу	48 год. 3 кредити
Обсяг курсу	3 них 32 годин лекцій, 16 годин практичних занять та 42 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде :</p> <p>знати ключові концепції класиків (М. Маклюєн, Ш. Теркл) та сучасників щодо медіа як розширення людини та концепції Onlife.; розуміти як медіа конструюють «Я», що таке «цифровий дзеркальний образ» та як працюють алгоритми самопрезентації (від селфі до аватара).</p> <p>вміти проводити польові дослідження, застосовувати метод включеного спостереження та «цифрової етнографії» у соціальних мережах, аналізувати селфі та інший візуальний контент як антропологічні свідчення, що відображають стан суспільства, виявляти та описувати нові цифрові ритуали (наприклад, ритуали пам'яті в соцмережах під час війни або щоденні ритуали перевірки новин), проводити глибинні інтерв'ю для виявлення прихованих мотивів медіаспоживання та особистих сенсів, використовувати антропологічні знання для створення медіапродуктів (зокрема з використанням ШІ). Найважливіше вміння — це здатність інтегрувати антропологічний підхід у власну наукову роботу.</p>
Ключові слова	Медіантропологія, медіабуття, Homo Digital, онлайнф, ідентичність у мережі, цифрова етнографія

Формат курсу	Очний
	Проведення лекцій, лабораторних робіт та консультації для кращого розуміння тем
Теми	У СХЕМІ КУРСУ**
Підсумковий контроль, форма	Іспит в кінці семестру – комбінований. Оцінка складається з балів, набраних за модулі, плюс бали за виконання науково-дослідного завдання. Усі завдання повинні бути подані у презентаційній чи/та письмовій формі
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з історії та філософії науки, теорії масових комунікацій, основ журналістики та журналістикознавства, теорії культури.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентація, лекції, проектно-орієнтоване навчання, дискусія, метод проєктів, інтерактивні методи навчання: рольова гра, ситуативна гра (симуляція), метод мозкового штурму, кейс-метод, елементи онлайн-навчання: робота з гугл-опитуванням, використання <i>нейромережі</i> (з належним зазначенням).
Необхідне обладнання	Вивчення курсу не потребуватиме використання програмного забезпечення, крім загальноновживаних програм і операційних систем.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● практичне/самостійне опанування основної літератури, зарубіжних аудіо та відеоджерел, їх презентація на заняттях, участь у дискусіях :максимальна кількість балів <u>20 б.</u> _____ ● Аналіз нових медіапрактик та презентація: по 10 б. максимальна кількість балів <u>20 б</u> _____ ● Виконання міні-дослідницьких завдань, як от: польове дослідження: “Медіаочима антрополога”, “Фотонаратив: Розкажи історію безслів” та ін.-по 10 б.-20 б ● Презентація медіаантропологічного аналізу дисертаційної теми-40б. <p>Підсумкова максимальна кількість балів _____ 100 _____</p> <p>Письмові роботи: заплановано, що аспіранти виконають декілька видів письмових/презентаційних робіт (презентації, підготовка кейсу). Академічна доброчесність: очікується, що роботи аспірантів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі аспіранти відвідають усі заняття дисципліни. Вони мають інформувати</p>

	<p>викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку аспіранти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Аспіранти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані за виконання індивідуальних завдань, самостійну презентовану роботу та бали підсумкового завдання. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність аспіранта під час практичного заняття; недопустимий плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до заліку чи екзамену.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Якщо медіа — це «розширення людини» за Маклюеном, то що відбулося, коли ми перейшли на цифровий формат? 2. Чи є Homo Digital новим біо-психологічним видом, чи це лише соціокультурна надбудова, яка зникне разом із доступом до електроенергії? Обґрунтуйте. 3. Де проходить межа між автентичністю особистості та алгоритмічно підібраним образом у соціальних мережах? 4. Якщо алгоритми визначають, ЩО ми бачимо, чи можуть люди взагалі говорити про «свободу вибору» в інформаційному просторі? 5. Чи можна вважати «інформаційну бульбашку» однією з сучасних можливостей цифрового племені захищати свою ідентичність від «чужих»? 6. Маршал Маклюєн вважав медіа розширенням людини, його критичний послідовник Ленс Стрейт бачив Медіа як розширену пам'ять, а інший не менш відомий американський медіаеколог Ніл Постмен вважав, що медіатехнологія більше забирає, аніж дає людству, що «друкарський верстат зруйнував усну традицію, телеграф знищив простір, телебачення принизило слово, комп'ютер, можливо, призведе до занепаду громадського життя і так далі». З огляду на те, що пройшов деякий час від цієї заочної дискусії, обґрунтуйте своє бачення ролі медіатехнологій у житті сучасного суспільства (беручи до уваги т.зору названих вчених та аргументуючи власні висловлювання). 7. Чому технічна можливість бути на зв'язку 24/7 посилює відчуття екзистенційної самотності? 8. Чи є сатира (напр., CharlieHebdo, меми...) універсальним людським правом, чи медіаантропологія повинна визнати право певних культур на «недоторканність священного»? 9. Чи можуть меми бути інструментом реальних політичних змін, чи вони лише каналізують гнів, не ведучи до дій? 10. Яку роль буде відігравати журналіст у світі, де медіаантропологія доведе, що більшість наших думок сформована не нами, а інтерфейсом, яким ми користуємося?

Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано після завершення курсу.

**СХЕМА КУРСУ АБО СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕДІААНТРОПОЛОГІЯ»**

Тиж . / дата / год. -	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література.*** Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Термін виконання
МОДУЛЬ 1					
I. Теоретико-філософський фундамент: від Homo Sapiens до Homo Digital.					
1-3	<p>1. Медіаантропологія як міждисциплінарна парадигма.</p> <p>2. Медіа як розширення людини (М. Маклюен),</p> <p>3. Концепції М.Маклюена «Розуміння медіа» (Медіа як розширення людини).</p> <p>Д. Міллера «How the World Changed Social Media» (Антропологія соцмереж).</p> <p>Л.Мановича «Мова нових медіа» (Software як культура).</p>	<i>Лекції + спільний аналіз</i>	<p>Mustafa Suleyman — «What is an AI anyway?» (2024) https://www.ted.com/talks/mustafa_suleyman_what_is_an_ai_anyway</p> <p>Тормахова , А. М. (2021). КУЛЬТУРНА АНАЛІТИКА ЛЬВА МАНОВИЧА: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ. Питання культурології, (37), 71–79. https://doi.org/10.31866/2410-1311.37.2021.236001</p>	<p>1. Опрацювати основні концепції медіаантропології.</p> <p>2. Обговорення основних тез із текстів українських та зарубіжних медіаантропологів.</p> <p>3. Перегляд та аналіз фільму Life 2.0 (Віртуальні світи).</p>	1-3 тижні

4-6	<p>1.Феномен «людини медійної».</p> <p>2.«Сліди цифрової людини», мінімізація офлайну, поява«цифрових друзів».</p> <p>3.Суспільно-медійний парадокс – «Самотні разом» (Ш. Теркл) та нова цифрова самотність.</p>	<p><i>Лекції з обговоренням прочитаного та/чи ТЕД-лекції+ обговорення результатів опитувань та обговорення фоторепортажів</i></p>	<p>Ш. Теркл/ EDxUIUC - Sherry Turkle - Alone Together/ ТЕД-лекція https://www.youtube.com/watch?v=MtLVCpZiNs Текст онлайн: https://www.mediastudies.asia/wp-content/uploads/2017/02/Sherry_Turkle_Alone_Together.pdf</p> <p>ТХОРЖЕВСЬКА, Т. (2023). Досвід медіантропології у дослідженні медіавпливу. <i>Образ, 1 (41)</i>, 6-15. https://doi.org/10.21272/Obraz.2023.1(41)-6-15 https://obraz.sumdu.edu.ua/index.php/journal/article/view/60</p>	<p>Повсякденне життята медіа. Провести глибинне інтерв'ю як медіа впливає на повсякдення. Студенти обирають певну соціальну групу (школярів, студ.молодь, літні люди) та спостерігають, як ті використовують соцмережі</p> <p>Результат: Етнографічний звіт + презентація зі скріншотами або фотоаналізом.</p> <p>Орієнтовні запитання для інтерв'ю:</p> <p>1). Як медіа інтегруються у ваш щоденний розпорядок?</p> <p>2). Які платформи та додатки ви використовуєте найчастіше?</p> <p>3).Як відізнаєтесь новини?</p> <p>4).Як медіа впливають на ваші рішення (що купити, куди піти, кого</p>	4-6 тижні
-----	--	---	--	---	-----------

				<p>підтримати на виборах)?</p> <p>2.Створити фоторепортаж фотосерію (5-10 знімків), що відображають певну культурну чи соціальну проблему (урбанізація, цифрова самотність, роль смартфонів у спілкуванні). Як результат- підготувати виставку з тематичними підписами до фото або постер-презентацію.</p>	
			<p>МОДУЛЬ 2. Медіа і самоідентифікація</p>		
7-8	<p>1.Роль медіа у конструюванні ідентичності.</p> <p>2.Селфі як антропологічна практика буденності.</p>	<p><i>Лекції з обговоренням прочитаного та матеріалів кейсів</i></p>	<p>Anthropology of Smartphones and Smart Ageing: project introduction https://www.youtube.com/watch?v=dUxgjZi_vnQ</p> <p>«The Global Smartphone: Beyond a Youth Technology» (2021/2022)</p>	<p>Завдання. Обрати когось із друзів-одногрупників, проаналізувати його імідж. Проаналізувати на скільки образ в мережі відповідає реальній особі. Зробити</p>	7-8 тижні

			<p>ASSA Project «The Global Smartphone: Beyond a youth technology» (етнографія смартфонів у світі). YouTube: https://www.youtube.com/watch?v=1roZ70N2gEI The Global Smartphone: Trailer</p> <p>https://www.researchgate.net/publication/351365263_The_Global_Smartphone_Beyond_a_youth_technology (окремі дослідження)</p> <p>https://www.jstor.org/content/oa_book_monograph/j.ctv1b0fvh1 (монографія)</p>	<p>підсумкові висновки і дати відповідь на питання: 1. Як медіа впливають на ваше уявлення про себе і інших?</p> <p>2. Чи були використані медіа для самовираження?</p>	
--	--	--	---	---	--

Модуль 3. Мемі як сучасний фольклор та цифрові практики. Підсумки

9-10	<p>1. Мемі як новітні культурні практики. Візуальний гумор у контексті інформаційної епохи.</p> <p>2. Кейс-стаді: «Битва мемів» та мемі як інструмент культурного опору.</p>	<p><i>Лекції+ перегляд фільму з обговоренням прочитаного та побаченого</i></p>	<p>«Битва мемів» (док.фільм) https://www.youtube.com/watch?v=O5fmlkulUDA&list=PPSV</p> <p>Tiravskiy, V. Ukrainian internet users have created humorous memes to combat Russian propaganda. Foreign Ukraine. Retrieved from: https://foreignukraines.com/2025/12/15/https-foreignukraines-com-2025-12-15-ukrainian-internet-users-created-humorous-memes-to-combat-russian-propaganda/</p>	<p>1. Обговорення фільму «Битва мемів»</p> <p>2. Креативна творчість аспірантів: на базі існуючого відомого та популярного візуального матеріалу (напр., плакатів, фото, мемів) створити мем з новим сенсом.</p> <p>АБО:</p> <p>Презентація власного проекту дослідження мемів як форми сучасного фольклору.</p>	9-10 тижні
------	--	--	---	--	------------

11	<p>Медіаантропологія у дисертаційному дослідженні</p> <p>Проектування власного медіаантропологічного дослідження (в контексті дисертаційної теми)</p>	Робота над проектом та презентація результатів	<p>Тхоржевська Т. Досвід медіаантропології у дослідженні медіавпливу // Образ. 2023. Вип. 1 (41). С. 6-15. DOI: https://doi.org/10.21272/Obraz.2023.1(41)-6-15 https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91165</p>		11 тижде нь
12	Підсумок. Аналіз виконаних робіт та отриманих знань				12 тижде нь